

Таким чином, ретарданти призводили до значних у морфогенезі культури бобів кормових, що супроводжувалося підвищенням показника сирової маси листків, вкороченням міжвузлів та потовщенням стебла в середній його частині.

Список використаних джерел

1. Первачук М. В., Шевчук О. А., Шевчук В. В. Еколого-токсикологічні особливості та використання у сільському господарстві синтетичних регуляторів росту. «Cutting-edge science – 2018»: Materials of the XIII International scientific and plactuical conference. 2018. 20. С. 81–83.
2. Шевчук В. В., Гуцалюк Я. В., Гуцалюк М. Ю., Микитин М. Я., Шевчук О. А. Вплив ретардантів на проростання насіння квасолі. «FUNDAMENTAL AND APPLIED SCIENCE– 2014»: Materials of XI international research and practice conference. 2014. Т. 10. С. 55–58.
3. Шевчук В. В. Порівняльний аналіз впливу препаратів стимулюючої дії на посівні характеристики насіння гороху озимого та бобів кормових. Dynamics of the development of world science. Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference. Canada. 2020. С. 954–963.
4. Шевчук В. В., Дідур І. М. Дія регуляторів росту рослин на морфогенез проростків і лабораторну схожість насіння гороху озимого сорту НС Мороз. Вісник УНУС,, 2019. 2. С. 54–59.
5. Шевчук О. А., Ходаніцька О. О., Ткачук О. О., Шевчук В. В., Федорук І. В. Вплив антигіберелінових препаратів на анатомо-морфологічні показники рослин сої. Вісник Уманського національного університету садівництва. 2020. №2. С. 26–31.
6. Ходаніцька О. О., Шевчук О. А., Ткачук О. О. Вплив стимуляторів росту на проростання бобових культур. INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL GRAIL OF SCIENCE. 2021. № 7. С. 125–130.
7. Вдовенко С. А., Шевчук В. В., Шевчук О. А., Дедов О. В. Насіннева продуктивність сої за дії стимулюючих препаратів росту. Сільське господарство та лісівництво. 2021. № 21. С. 34–46.
8. Поливаний С. В., Королівська Т. М. Зміни якісних характеристик макової олії за дії регуляторів росту різнонаправленої дії. Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження. 2018. 16 (21). С. 68–71.
9. Поливаний С. В. Потужність фотосинтетичного апарату та насіннева продуктивність *Paraver somniferum* L. за дії трептолему. Біологія та екологія. 2019. Т. 5, № 1. С. 126–133.

Акутіна К.В.,

студент СВО бакалавр, спеціальність Біологія

Терешко І.В.,

студент СВО бакалавр, спеціальність Біологія

Матвійчук А. В.,

студент СВО бакалавр, спеціальність Біологія

Науковий керівник — к.б.н., доц. О.А. Шевчук

ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ РІДКІСНИХ, ЗНИКАЮЧИХ ТА ВРАЗЛИВИХ ВИДІВ РОСЛИН У ЛІСАХ ВІННИЧЧИНИ

Близько 7 тисяч видів вищих рослин зростають в Україні, з яких понад 700 потребують охорони та заповідності. Під впливом високого антропогенного тиску потерпають природні рослинні комплекси. Багато видів природної флори зникли або знаходяться на межі зникнення [1–3]. За ступенем рідкості види рослин, включені до списку, розділені на 6 категорій, запропонованих

Міжнародною Спілкою Охорони Природи. При віднесенні видів до певної групи враховується кількість існуючих місцезнаходжень, час їх останнього збору, ступінь загрози зникнення. Прийнято наступні категорії рідкості (від 0 до 5) [4, 5]. Вінницька область лежить у Східно-Європейській широколистяно-лісовій геоботанічній провінції. Площа лісів Вінницької області становить близько 360 тис. га, в тому числі на схилах ярів і балок понад 43 тис. га.

Мета роботи полягала у дослідженні особливостей поширення рідкісних, зникаючих та вразливих видів рослин у лісах Вінниччини.

У дубово-грабових лісах одним з перших починає зацвітати *Galanthus nivalis*, що належить до родини *Amaryllidaceae*. Рослина ефемероїд, має достатнє поширення на території області: в найменш порушених лісах кількість особин, що цвітуть, досягає 25-30 на квадратний метр. Масово збирається в букети, зникає при вирубках. Категорія рідкості 3. Для південно-західних лісів області характерний виключно рідкісний середньоевропейський вид *Leucojum vernum* цієї ж родини. Поширений лише на заході України, охороняється в Карпатському заповіднику [5]. За морфологічними ознаками схожий на підсніжник білосніжний, але відрізняється від останнього жовто-зеленими верхівками пелюсток. Знайдений біля с. Рахни Лісові (Шаргородського району) та м. Могилів-Подільський. Категорія рідкості 1 [5]. В квітні можна помітити цінну лікарську рослину *Scopolia carniolica* з родини *Solanaceae*. Ця багаторічна трав'яниста рослина зустрічається в П'ятничанському лісі біля околиць м. Вінниці, в лісах біля м. Хмільник, в заказниках місцевого значення Іллінецькому, Дашківському (Літинського району), Бронницькому (Муровано-Куриловецького району), урочищах Гарячківська Дача та Кисерняк (Піщанського району), а також Журавлівська Дача (Тульчинського району) [5]. Вид потребує пильної охорони, оскільки ареал його поширення інтенсивно скорочується. Категорія рідкості 1. *Allium ursinum* з родини *Alliaceae* поширена у пониженнях лісових масивів. Ареали зростання звужуються при вирубках лісу, збиранні листків, які широко використовують як продукт харчування. В області зустрічається у всіх великих лісових масивах, має більше 20 місцезнаходжень. В урочищі П'ятничанське (поблизу с. Стрижавка) утворює зарості в грабовій діброві у зниженій частині рельєфу, тобто пристосована до вологих ґрунтів. Поширена в Іллінецькому, Дашківському заказниках місцевого значення, поблизу с. Дяківці (Літинського району) [5], поблизу озера Гуральня (Вінницького району). Категорія рідкості 2 [5]. У балках дубово-грабових лісів на перезволожених ґрунтах зростає реліктовий вид *Equisetum telmateia* з родини *Equisetaceae*. Був знайдений біля смт. Муровані Курилівці, смт. Браїлова (Жмеринського району), м. Могилів-Подільський [5]. Категорія рідкості 2.

Родина *Orchidaceae* на Вінниччині представлена багаторічними кореневищними рослинами. Оригінальною орхідеєю області є *Listera ovata* Категорія рідкості 3. *Platantera bifolia* в області зустрічається досить часто: Іллінецький заказник місцевого значення, урочище Сестринська Дача (Козятинського району), заказник Хмільницька Дача та поблизу с. Широка Гребля (Хмільницького району) [5], поблизу озера Гуральня. *Platantera*

chlorantha – багаторічна трав'яниста рослина. Зустрічається в Іллінецькому та Дашківському заказниках місцевого значення [5]. Обидва види любки – мезофіти, невибагливі до ґрунтів і освітлення. Категорія рідкості 3. *Epipactis atrorubens* – багаторічна трав'яниста рослина. Зростає в Іллінецькому та Дашківському заказниках місцевого значення, у Бритавському заказнику (Чечельницького району), поблизу с. Дяківці [5]. Категорія рідкості 3. Менш поширена на території Вінниччини *Epipactis latifolium*: в Іллінецькому та Дашківському заказниках місцевого значення, поблизу с. Дяківці. Категорія рідкості 2. *Neottia nidus-avis* – багаторічна трав'яниста рослина. Знайдена в Дашківському заказнику, поблизу с. Дяківці [5], а також поблизу озера Гуральня. Категорія рідкості 3. З флори області практично зникла маленька сапрофітна орхідея *Corallorhiza trifida* – рослина тінистих лісів Карпат. Це тайговий вид, що був відомий в області з околиць м. Вінниці та смт. Вороновиця (Вінницького району). Знахідки в останній час не підтвердились. Категорія рідкості 0 [5].

Єдиним представником родини *Araliaceae* на Вінниччині є *Hedera helix*. Це вічнозелений кущ, часто ліана, релікт, що знаходиться в області на східній межі ареалу. Зустрічається біля с. Червона Гребля (Бершадського району), с. Бернашівка (Могилів-Подільського району), с. Копайгород (Барського району), в П'ятничанському лісі та ін. [5]. Ніколи в регіоні не цвіте і не плодоносить. Зникає, головними чином, при вирубках. Категорія рідкості 3. Зник з флори Вінниччини тайговий вид *Hypopithys eropeum* – представник монотипної родини *Monotropaceae*. Знахідки цього сапрофітного виду поблизу с. Сабарово (Вінницького району) в останній час не підтвердились. Категорія рідкості 0 [5].

Таким чином, у дубово-грабових лісах Вінницької області виявлено 14 видів рослин, які перебувають під загрозою зникнення. З них до категорії рідкості 0 відноситься 2; до категорії 1 – 2; до категорії 2 – 3; до категорії 3 – 7 видів рослин. З кожним роком перелік рідкісних і зникаючих видів рослин Вінницької області поповнюється, оскільки поглиблюється антропогенний вплив на природні ландшафти.

Список використаних джерел

1. Криклива С. Д., Шевчук О. А., Клімас Л. А., Голунова Л. А. Видовий склад лікарських рослин лучного фітоценозу Немирівського Побужжя. *Вісник ВНМУ ім. М.І. Пирогова*. 2015. № 2. Т. 19. С. 328–330.
2. Шевчук О. А., Голунова Л. А., Ткачук О. О., Криклива С. Д. Флористична характеристика заплавних лук регіонального ландшафтного парку місцевого значення «Немирівське Побужжя» поблизу с. Гвозді. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія*. Вінниця, 2017. Вип. 29. № 3–4. С. 32–37.
3. Шевчук О. А., Криклива С. В., Шевчук В. В., Ходаніцька О. О., Ткачук О. О., Вергеліс В. І. Видовий склад ефемероїдів регіонального парку місцевого значення «Немирівське Побужжя» поблизу с. Гвоздів. *ScienceRise. Biological science*. Харків, 2020. № 1. С. 39–43.
4. Шевчук О. А., Кришталь О. О. Рідкісні та зникаючі види лікарських рослин Вінниччини. *«Образование и наука на XXI век – 2013»* : матеріали за IX Міжнародна научна практична конференція. 2013. Т. 12. 2013. С. 17–19.
5. Криклива С. Д., Шевчук О. А. Фітосоціологічні особливості Вінницької області. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія*. Вінниця, 2008. Вип. 15. С. 48–53.